

Chapit 20

Men sa n ap jwenn nan chapit sa a:

Ki sa k mennen travayèz seksyèl yo nan metye y ap fè a	342
Pwoblèm sante travayèz seksyèl.....	344
MST ak VIH/SIDA	344
Gwosès	345
Vyolans	345
Ki jan pou n pwoteje tèt nou kont MST ak VIH/SIDA	346
Tretman pou MST, lè metòd pwoteksyon yo pèdi batay la	347
Ann travay pou chanjman	348
Kijan n ap plede kòz kapòt la	348
Yon sèl dwèt pa manje kalalou	349

Travayèz seksyèl (jenès, travayè seksyèl) jamèdodo

Sendika travayèz seksyèl yo ap goumen pou fòse leta ak lasosyete respekte dwa travayèz seksyèl genyen devan lalwa ak dwa yo genyen kòm moun.

Tout fanm ki kouche ak gason pou lajan oubyen pou lòt avantaj se travayèz seksyèl. Anpil moun konprann travayèz seksyèl se fanm ki mache twaka touni, kap fè ti jwèt ak gason, epi ki travay nan makrèl osnon nan lari. Men nan pami medam kap vann kò yo, gen tout kalte moun. Yon travayèz seksyèl gen dwa yon jèn ti gengenn, osnon yon fanm ki pi granmoun ki gen 6 pitit sou kont li. Li kapab travay nan yon makrèl, yon ba osnon yon kafe, oubyen nan lari a anba zòd yon tyoul, oubyen tou lakay li. Men nan tout ka sa yo, se toujou menm pwoblèm fondal-natal la ki genyen: fanm nan setoblaje vann kò li pase se sa sèlman l ka fè pou l jwenn lajan manje, bwè, dòmi a.

Nan liv sa a, olye n sèvi ak mo “bouzen” oubyen “pwostitye”, nou di “travayèz seksyèl”. Nou fè sa paske gen yon bann moun ki panse travayè seksyèl se vakabòn ki ta merite mete nan prizyon. Nou rele medam sa yo “travayèz seksyèl” pase tankou tout lòt fanm, yap redi di pou yo jwenn dekwa pou yo viv. Menm jan an tou, nou rele gason kap kouche pou lajan ak medam sa yo “kliyan” oubyen “pratik”.

Gen anpil fanm tou ki, malgre yo pa konsidere tèt yo kòm travayèz seksyèl, konn kouche ak gason pou yo ka jwenn kèk avantaj, tankou: yon vye djòb oubyen yon kote pou yo tann nat yo. Nan ka sa yo, nou di se “kouche pou ou pa mouri”. Fanm k ap fè 2 kou rankontre tou ak anpil nan pwoblèm k ap maspinen travayèz seksyèl yo.

Nan chapit sa a, gen enfòmasyon sou pwoblèm sante travayèz seksyèl epi gen enfòmasyon k ap pèmèt travayèz seksyèl ede pwòp tèt yo. Yon lòt bò, chapit sa a ap ede tout moun konprann sitiyasyon fanm ki oblije vann kò yo pou grangou pa touye yo.

➤ *Tankou tout lòt fanm, travayèz seksyèl yo ap redi travay pou yo ka jwenn mwayen pou yo viv epi elve pitit yo.*

Kisa k mennen travayèz seksyèl yo nan metye a

➤ *Pi fò fanm k ap kouche ak gason pou lajan ta pito jwenn yon travay kote yo ta kapab jwenn lajan pou yo viv nan plis diyite ak plis respè.*

Gen anpil moun ki kwè travayèz seksyèl se fanm ki san santiman oubyen fanm ki twò parese pou yo fè lòt travay. Men pi fò fanm k ap travay kòm jenès lage kò yo nan metye sa a paske yo pa jwenn ankenn lòt mwayen pou yo jwenn lajan manje yo. Fanm sa yo bezwen lajan pou yo achte manje, pou yo peye lwaye, pou yo okipe pitit ak fanmi epi pou yo peye dèt yo. Malerezman, yo konn bezwen lajan pou yo achte dwòg tou, pase travay la fatige yo anpil, epi li danjere tou.

Anpil fwa, pwoblèm makawon sa a prezante akòz yon seri sityasyon fanm nan pa reskonsab: paregzanp, kapab se mari manmzèl ki mouri, kapab se pwoblèm divòs, kapab se mari oubyen fanmi manmzèl ki bandonnen l. Oubyen tou, yon fanm ka pran desizyon pou l travay kòm jenès paske lpanse li p ap janm jwenn gason marye avè l, akòz yon kadejak li sibi oubyen yon gwosès li ranmase san l pa t vle. Si manmzèl pa gen ni metye ni ankenn lòt mwayen pou l fè yon ti lajan, se nòmal pou l vann sèl bagay ki rele l chèmèt chèmètès la sa vle di, kò li, si l pa vle mouri grangou.

Pwoblèm lajan te anpeche ti demwazèl sa a fini etid li. Kòm li pat ka jwenn travay, li oblije lage kò l nan kouche ak gason pou l ka jwenn lajan manje l ak rad pou l mete.

ISTWA YON MALERÈZ

Chak maten, bò zòn nevè, Nawal (se pa bon non manmzèl) soti nan ti bout chanm kote l ap viv ak mari l la, li fèmen 2 tyovi l yo andedan epi l met kò l deyò pou l al “travay” nan katye kote zotobre lavil yo ap byen mennen. Lè n gade manmzèl ak wòb djan djan ki sou li a plis foula nwa li lage sou tèt li a, nou wè l pòtre ak tout malerèz k ap viv nan kapital peyi Lejip. Men, Nawal pa tankou tout malerèz. Li gen 20 an e se travayèz seksyèl li ye.

Lè l fin fè jounen an ap “travay” nan yon ri jouk lè a rive pou l tounen lakay li, sa vle di bò zòn 2 oubyen 3 zè nan apremidi, Nawal gen dwa fè 20 Liv (se lajan ejiptyen an). E konsa, sa vle di, apeprè 100 grenn goud. Manmzèl pa travay ni vandredi, ni jou fèt yo. Konsa, li ka pase yon ti tan ak fanmi li, sa vle di, ak mari li ki, pafwa, konn jwenn ti djòb sou chantye, yon ti gason ki gen 4 an ak yon ti fi ki gen yon lane sèlman.

Gen lòt fanm ki tounen travayèz seksyèl san yo pa t vle. Anpil fwa, gen malandren ki lolo medam yo pou fè yo konprann yo pral jwenn djòb oubyen mari ki chaje lajan nan peyi etranje. Se kon sa, malpouwont sa yo konn al vann fanm bay mèt kafe peyi etranje. Lè sa rive, li prèske enposib pou fanm nan chape poul li. Li gen dwa ap viv san papye nan yon peyi etranje, kote li pa gen ni dwa, ni lajan, ni mwayen pou l tounen lakay li. Li gen dwa plen dèt pou l peye oubyen tou patwon an ka fè manmzèl tout kalite menas: li ka fè manmzèl kwè l ap peye sa chè, si l sove. Konsa, fanm nan pèdi libète l. Li vin tounen esklav seksyèl.

➤ *Kòm, jounen jodi a, anpil nèg pè pou yo pa pran VIH/SIDA nan kouche ak travayèz seksyèl ki pi gran yo, yo fin anraje dèyè jenn ti fi. Se poutèt sa, anpil malandren ap fè jefò pou yo foure jenn ti fi nan biznis sa a.*

Fanmi ti demwazèl sa a te vann li paske yo te panse li ta pral jwenn gwo djòb nan peyi etranje. Men okontrè, se vann yo ta pral vann li bay yon mèt kafe ki fòse l kouche ak gason pou lajan.

Fanm sa a pèdi kay li ansanm ak ti bout tè li lè mari l mouri, paske lalwa pat di se madanm li ki pou erite. Kounye a li san senk. Li kòmanse vann kò li pou l bay pitit li manje.

Pwoblèm Sante Travayèz Seksyèl

Nan kèk kominote, sou chak 10 travayèz seksyèl, gen jiska 9 ki enfekte ak VIH/SIDA.

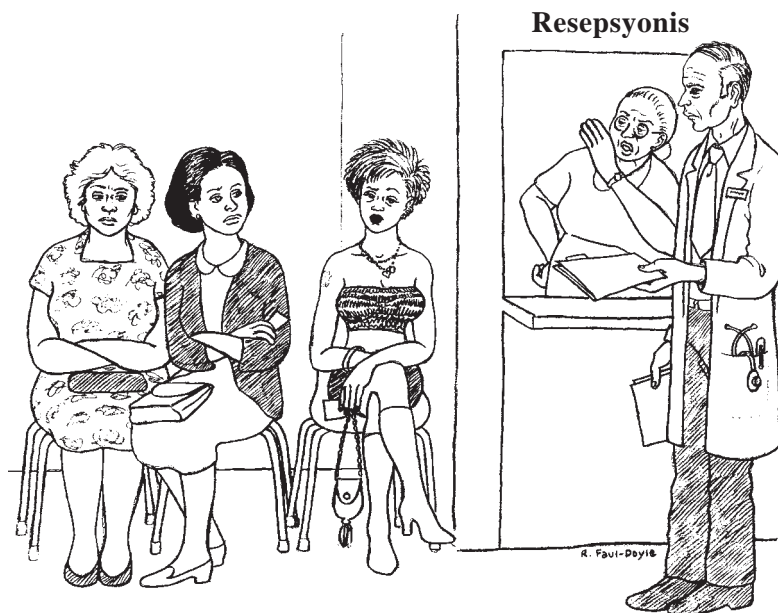
MST, ANSANM AK VIH/SIDA

Akòz travay l ap fè a, yon travayèz seksyèl gen plis chans pou l trape maladi seksyèlman transmisib (MST) ak VIH/SIDA pase lòt fanm. Kòm se yon ti kras lajan manmzèl touche, danje pou l trape maladi sa yo ogmante paske l oblije reziyen l pou l kouche, chak jou, ak anpil gason. Li gen dwa vle sèvi ak kapòt epi chache lòt kalite pwoteksyon nan kontak seksyèl yo, men nèg k ap kouche avè l yo gen dwa bay pwoblèm. Yo gen dwa vle pran manmzèl nan vajen oubyen nan twou dèyè san kapòt. Yo gen dwa menm vle ba l kou, si l refize fè bagay k ap mete sante l an danje.

Lè yon travayèz seksyèl abitye pran dwòg, li pi vit aksepte fè bagay k ap mete sante l an danje pou lajan oubyen pou dwòg. Yon fanm konsa gen mwens kapasite pou l pran swen tèt li.

Menm jan ak tout fanm, si yon travayèz seksyèl trape yon MST, li ka vin gen pwoblèm esterilite oubyen kansè nan kòl matris. Enfeksyon tankou èpès, sifilis, gonore ak klamidya ka fè travayèz seksyèl la gen plis chans ankò pou l trape VIH/SIDA. Danje sa yo pi grav ankò pou jenn ti fi. Kòm pati entim yo poko byen devlope, kontak seksyèl ap pi vit donmaje yo.

Anpil travayèz seksyèl pa rive jwenn enfòmasyon sou MST. Yo pa konn ki jan pou yo trete MST; yo pa konn ki jan pou yo fè prevansyon MST. Anpil fwa, travayèz seksyèl pa ka jwenn ni enfòmasyon, ni swen sante paske gen moun ki gen prejije kont yo, gen moun ki pa vle wè yo. Lè medam sa yo pran kouray yo ak 2 men pou y al chache laswenyay nan yon sant sante, yo konn jwenn moun ki manke yo dega oubyen ki refize pran ka yo.

R. Fauri-Doyle

Èske se travayèz seksyèl ki reskonsab pwoblèm VIH/SIDA

Nan sa k gen rapò ak epidemi VIH/SIDA, zòt lage pi fò chay la sou do travayèz seksyèl. Men moun ki enfekte travayè seksyèl yo se gason k ap kouche avè yo. Epi, anpil fwa, nèg sa yo enfekte madanm yo tou. Lè mesye sa yo akize travayèz seksyèl, se yon fason pou yo pa rekonèt responsablite pa yo nan epidemi VIH/SIDA a.

Travayèz seksyèl yo vle mete plis pwoteksyon nan kontak seksyèl yo. Men pami tout pwoblèm k ap kokobe yo, kapab se pa VIH ak SIDA ki pi grav. Anpil fwa, yo konn gen pwoblèm ki ba yo plis traka, pwoblèm ki pa ka tann, pwoblèm k ap chipote yo chak jou Bondye mete, tankou move pataswèl y ap pran anba men lapolis, lajan y ap peye pou yon ti bout chanm ki tou sal, pwoblèm y ap rankontre ak yon seri nèg ki ensipòtab oubyen ki mechan, pwoblèm lapwòptay, pwoblèm lamanjay, pwoblèm laswenyay pou pitit yo. Menmsi yon travayèz seksyèl enfekte ak viris SIDA a, li gen dwa oblije kontinye kouche ak gason pou lajan pou l pa mouri grangou. Tankou youn nan medam sa yo di:

“Moun k ap kritike n yo ap fè sa ak vant yo plen. Fòk mwen jwenn manje pou m manje; fòk mwen bay pitit mwen manje kòm sa dwa; fòk mwen voye yo lekòl tou. Si yon moun ki p ap ofri m ankenn travay fè m konnen SIDA se yon maladi k ap touye m, se kòm si l mande m pou m mouri grangou. Mwen menm, frè m, sa w wè m ap fè a, se sèl sa m ka fè, pou m pa mouri grangou”.

GWOSÈS

Pou yo pwoteje tèt yo kont gwosès, travayèz seksyèl yo bezwen bon jan metòd planin ki san danje, ki bay bon rezilta epi ki pa koute chè. Yon travayèz seksyèl gen plis chans pou l ranmase yon gwosès san l pa vle, si l pa ka jwenn metòd planin konsa nan kominote kote l ap viv la. Si l kenbe pitit la epi, an menm tan, li oblije kontinye kouche ak gason pou lajan, l ap mete ni tèt li, ni ti bebe a, an danje. Pwoblèm konplikasyon nan gwosès ak Maladi Seksyèlman Transmisib (MST) ka donmaje ni manman, ni pitit. Yon travayèz seksyèl ki ansent gen dwa kwè tou l oblije fè avòtman nan nenpòt ki kondisyon. Tout sitiyasyon sa yo chaje ak danje.

VYOLANS

Yon travayèz seksyèl gen dwa travay nan yon kafe kote l ap viv ansanm ak lòt travayèz seksyèl parèy li oubyen li gen dwa travay nan lari. Nan kondisyon sa yo, manmzèl gen chans pou l sibi vyolans, kadejak, vòl (yo gen dwa vòlè afè l), sitou si se yon jenn ti fi li ye. Si travayèz seksyèl la gen yon “mèt” oubyen yon nèg (tyoul oubyen koutye travayè seksyèl) k ap kontwole l epi k ap pran lajan l, anpil fwa, se vyolans nèg sa a ap fè, pou l kenbe manmzèl anba zòd li.

Kòm travay seksyèl ilegal nan pi fò peyi sou latè, anpil fwa, lalwa pa rekonèt dwa travayèz seksyèl. Yo pa menm ka jwenn pwoteksyon nan men lapolis. Oubyen tou, pou yo ka jwenn yon ti “pwoteksyon”, yo gen dwa oblije bay lapolis tout ti kòb yo fè. Kòm pi fò lwa yo fèt pou pwoteje gason kont fanm ki nan movèz vi, olye pou lapolis pwoteje yon travayèz seksyèl, yo pito arete l, bat li, maspinen l oubyen menm fè kadejak sou li.

Si n ap sibi maspinay paske n se travayèz seksyèl, se pou n chache konn plis bagay sou dwa lalwa ban nou nan peyi kote n ap viv la. Epi nan vil oubyen nan peyi kote nou ye a, kapab byen gen yon gwoup k ap goumen pou fè respekte “dwa travayè seksyèl”. Oubyen tou, nou gen dwa voye yon lèt bay youn nan òganizasyon n ap jwenn nan paj 557 yo. Konsa, y ap ban nou konsèy epi y ap eksplike n tou kijan pou n fòme yon asosyasyon

lè n ap chwazi yon metòd planin, 200 avòtman nan move kondisyon, 241

kijan pou medam yo defann tèt yo (oto defans)

➤ Nan kèk peyi, si yon fanm mache ak kapòt pou l pwoteje tèt li, lapolis gen dwa arete l pou aktivite travay seksyèl

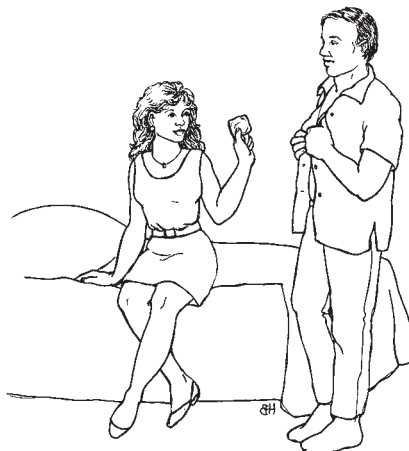
Kijan Pou n Pwoteje Tèt Nou anba MST, Espesyalman VIH/SIDA

➤ “Lè yo pa vle sèvi ak kapòt, m mande yo si yo pa janm pran nouvèl SIDA. Si yo reponn WI, m di yo kareman m p ap pran chans.”
Yolanda

➤ Pou n pwoteje tèt nou ak lòt moun kont MST, fòk nou mete plis pwoteksyon nan kontak seksyèl ak kliyan nou yo epi fòk nou fè menm jan an, lè n a p kouche ak mari nou oubyen ak mennaj nou.

Posibilite anpil fanm pa pèmèt yo sispann kouche ak gason pou lajan. Si se nan sityasyon sa a nou ye, li enpòtan pou n pwoteje tèt nou kont MST ak VIH/SIDA (ki se MST tou). Pou n jwenn plis enfòmasyon sou kesyon sa a, gade pati sou “Plis pwoteksyon nan kontak seksyèl yo”, paj 186, ak chapit sou “Planin Familyal” la (paj 197).

- Sèvi ak kapòt (an latèks), chak fwa n ap kouche ak yon gason. Fè yon jan pou n toujou gen kapòt, lè n ap travay.

- Si n pa rive fè kliyan an sèvi ak kapòt, laponyèt (kote n sèvi ak men nou pou n fè l dous), ti bèf (kote n sèvi ak bouch nou) ak pawòl doudous gen mwens danje pase kontak seksyèl nan vajen oubyen nan twou dèyè.

- Si n pa ka sèvi ni ak kapòt gason, ni ak kapòt fanm (gade nan paj 202, 203 ak 204), espèmèsid avèk oubyen san dyafram (paj 205 ak 206) ap ban nou mwens pwoteksyon pase kapòt. Men, pase pou n ret konsa, pito n sèvi ak espèmèsid, ak dyafram oubyen san dyafram.

- Espèmèsid ap pwoteje n kont 2 MST ki pa manke sou moun, gonore ak klamidya. Men si n sèvi ak espèmèsid twò souvan, andedan vajen nou gen dwa anvlimen ak iritasyon. Konsa jèm maladi (sitou VIH) ap pi vit antre ladan pou enfekte nou ak MST. Si se yon fwa pa jou nou sèvi ak espèmèsid, n ap gen mwens chans pou n gen iritasyon.

- Nou gen dwa tou mete dyafram nan andedan n, anvan n kòmanse travay pou n ka tou pare, sizoka nèg la refize met kapòt. Apre chak kontak seksyèl, se pou n mete yon lòt valè espèmèsid, men nou pa bezwen wete dyafram nan. Pa gen danje, nou gen dwa kite dyafram nan fè 6 è d tan andedan n, lè n fin travay.

ATANSYON Pa janm lave vajen nou ak pwodui chimik tankou klowòks ak detèjan. Mòd pwodui sa yo ka donmaje n ak maleng.

- Gade pati kliyan n yo anvan n al kouche avè yo pou n wè si yo genyen blese, bouton, maleng oubyen ekoulman. Pa janm aksepte kouche ak yon gason si nou sispèk li gen yon MST. Toujou sonje je nou pap janm ka ba nou si yon moun gen VIH/SIDA.

TRETMAN POU MST, LÈ METÒD PWOTEKSYON YO PÈDI BATAY LA

Li toujou pi bon pou moun mete plis pwoteksyon nan kontak seksyèl yo, pou yo ka pwoteje tèt yo kont MST. Men kèk fwa, metòd ki bay pwoteksyon yo gen dwa pèdi batay la. Kapòt yo ka chire oubyen tou kliyan yo ka refize met kapòt.

Fòk nou chache laswenyay san pèdi tan

Si n panse nou te an kontak ak yon moun ki gen MST, se pou n chache laswenyay san pèdi tan. Konsa, n ap ka anpeche maladi a vin pi grav. Si moun k ap souffri ak MST pa chache laswenyay san pèdi tan, yo gen dwa trape maladi ki pi grav ankò e yo gen dwa menm pèdi lavi yo.

Si n kapab, se pou n fè tès regilyè, pou n wè si n pa trape kèk MST. Si n gen siy MST, paregzanp, si vajen nou ap bay vye dlo oubyen san, si n gen doulè oubyen tou maleng nan pati entim nou, oubyen tou si n gen doulè anba ti vant, se pou n kouri al wè yon travayè sante ki konpetan san pèdi tan. Menmsi n pa gen ankenn siy MST, fòk nou al chache laswenyay nan yon sant sante oubyen nan yon klinik, pou pi piti yon fwa pa mwa, si n abitye kouche ak gason san pwoteksyon. Nou ka pa bezwen al nan sant sante souvan kon sa, si n sèvi ak kapòt, chak fwa n al nan kontak seksyèl.

Kòm nou pa konn ki MST kliyan yo genyen, se pou n chache tretman pou tout MST posib. Menmsi yon medikaman trete plizyè MST, li pap trete tout MST. Konsa, nou gen dwa oblije pran plizyè medikaman alafwa. Pou n jwenn plis enfòmasyon sou tretman MST, gade nan chapit sou “Maladi Seksyèlman Transmisib ak Lòt Enfeksyon nan Pati Entim”.

Tès SIDA

Si n gen entansyon fè tès VIH/SIDA, gade nan paj 288. Mande nan klinik ki nan kominote kote n ap viv la si pa gen yon Pwogram Nasyonal k ap goumen kont maladi SIDA. Nan kad yon Pwogram kon sa, yo gen dwa ede travayè seksyèl yo fè tès SIDA epi jwenn tretman pou enfeksyon ki pi frekan yo, sizoka yo gen maladi a.

ATANSYON Lè n ap pran antibiyotik pou n trete MST, fòk nou pran dòz yo mande n pou n pran an epi fòk nou pa sispann tretman an anvan lè. Si n pran yon dòz ki twò fèb oubyen si n sispann tretman an anvan lè, siy yo gen dwa disparèt, men enfeksyon an p ap trete. L ap kontinye fè dega andedan kò nou. Epi n ap rankontre plis pwoblèm, lè n eseye trete enfeksyon an yon lòt fwa. Lè sa a tou, nou gen dwa oblije pran lòt medikaman ki koute pi chè. Anpil remèd ki te konn geri MST lontan pa ka bay ankenn rezilta jounen jodi a paske yon bann moun te pran abityè sèvi avè yo nenpòt kijan.

➤ Si moun k ap souffri ak MST pa chache laswenyay san pèdi tan, yo gen dwa trape maladi ki pi grav ankò e yo gen dwa menm pèdi lavi yo.

➤ Si n gen anpil chans pou n trape MST paske nou kouche ak gason san pwoteksyon, medikaman ki rele azitwomisin nan ka bon pou nou. Yon sèl dòz medikaman sa a ka trete anpil MST (gade nan paj 278).

Ann Travay Pou Chanjman

➤ *Pou n ka plede kòz kapòt la byen devan kliyan nou yo, se pou n fè kèk repetisyon. Nou gen dwa mande lòt travayè seksyèl pou yo ede n fè repetisyon.*

KIJAN N AP PLEDE KÒZ KAPÒT LA

Pou n fè plis gason sèvi ak kapòt, fòk nou fè yo konnen kijan prevansyon MST ak VIH/SIDA ap bon ni pou yo, ni pou fanm k ap kouche avè yo. Travay edikasyon sa a ap bay plis rannman, si l fèt sou yon baz kominotè.

Kòm travayèz seksyèl, nou ka bay yon gwo kout men, si n mete ansanm ak lòt travayèz seksyèl pou n fè mete kapòt tounen règ jwèt la. Konsa, ti pa, ti pa, kliyan nou yo ap kòmanse dakò pou yo sèvi ak kapòt.

Atitid nou genyen devan kliyan nou yo gen anpil enpòtans. Si n kwè nan tèt nou epi, an menm tan, nou konn kisa n ap di, nou gen plis chans pou n pran tèt yon nèg, pou n fè l konprann pawòl verite sa a: moun ki gen bon konprann sèvi ak kapòt. Men kèk konsèy ki ka itil nou:

- Eksplike nèg la ki jan kapòt ka:
 - bay ni li menm, ni nou menm pwoteksyon kont maladi.
 - fè l gen mwens chans pou l kontamine madanm li ak MST.
 - fè plezi a dire pi lontan.
- Bay nèg la garanti n ap toujou fè kou n konnen pou l ka pran plezi l.
- Si n vle fè ti bèf pou kliyan yo, se pou n aprann met kapòt ak bouch nou.

Yon travayèz seksyèl kap travay nan yon disko Dwala, nan peyi Kamwoun, rakonte istwa sa a:

Kote n ap travay la, li klè pou tout moun VIH ak SIDA reprezante gwo danje pou sante nou ak lavi nou. Se poutèt sa, yo distribye kapòt bay tout medam yo. Nou fè kliyan yo konnen se avantaj pa yo n ap chache tou, lè n mande yo pou yo sèvi ak yo. Jounen jodi a, pi fò nan yo dakò ak sa. Nou fè kou n konnen pou n fè bagay la dous pou yo, pou yo ka tounen ankò.

Men toujou gen nèg ki kwè yo pi “gason” lè yo kouche ak fanm san kapòt. Pou nèg sa yo, vrè bagay la, se “kontak dirèk, “chè antre nan chè”. Nan prèske tout ka yo, lè yon nèg jwenn refi, apre l fin eseye lolo 4 ou 5 nan nou pou fè n kouche avè l san kapòt, gen 2 chans: oubyen l al fè wout li, oubyen l dakò pou l eseye wè si l ap jwenn menm kantite plezi a ak kapòt. Si misye kontinye fè presyon pou l fòse youn nan nou kouche avè l san kapòt, nou fè tèt ansanm pou n mete l deyò!

Nou pa renmen pèdi kliyan, men lavi n ak sante n gen plis enpòtans. Ti pa, ti pa, bagay yo ap chanje. Nan disko kote n ap travay la, se kapòt k ap mennen.

ANN CHÈCHE FÒS PANDAN N AP ÒGANIZE N

Poutèt sitiyasyon yo kòm fanm epi kòm travayèz seksyèl anpeche sosyete a ba yo valè, medam k ap travay kòm jenès yo konn santi yo pa vo anyen. Yo konn menm santi yo pa gen fòs pou yo goumen pou yon lavi miyò. Yon travayèz seksyèl k ap travay pou kont li ka gen anpil pwoblèm pou l fè kliyan yo sèvi ak kapòt. Li ka gen pwoblèm tou pou l pwoteje tèt li kont vyolans.

Men anpil kote sou latè, travayèz seksyèl yo kòmanse konprann se sèl tèt ansanm k ap ba yo fòs pou yo goumen pou chanjman, se sèl tèt ansanm k ap pèmèt yo jwenn yon lavi miyò. Nan kèk lokalite, travayèz seksyèl yo ap òganize yo pou yo ka travay nan pi bon kondisyon: yo egzije kliyan yo sèvi ak kapòt; yo met tèt yo ansanm pou yo fè rezistans, lè lapolis vle maspinen yo. Lòt kote, travayèz seksyèl yo kòmanse mete sou pye, ak konkou lòt moun nan kominote a, yon seri pwogram fòmasyon. Konsa, y ap ka meble lespri yo, y ap ka aprann metye. Konsa, lè yo pa kouche ak gason pou lajan, yo p ap mouri grangou.

Men kèk lide ki soti anba bouch travayèz seksyèl toupatou sou latè. Lide sa yo montre kijan y ap travay ansanm epi ki jan y ap pote kole youn ak lòt pou lavi yo ka chanje.

➤ “M te konn travay nan yon makrèl kote nou pa t toujou sèvi ak kapòt. Yo t ap fè yon bann presyon sou nou pou n pat janm egzije kapòt. Se poutèt sa, m te oblije met deyò. Jounen jodi a, m ap degaje m nan yon kafe kote kapòt se RÈG JWÈT LA. Konsa, m pa gen pou m bay tèt mwen pwoblèm epi m pa bezwen plede diskite san rete.”

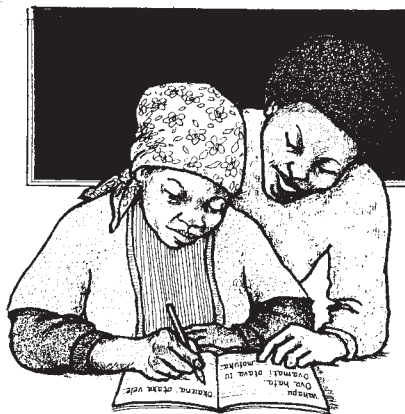
–Anita

Se pou youn montre lòt kijan pou l jwenn plis sekirite nan travay li. Nou gen dwa mande yon gwoup travayèz seksyèl pou yo chita ansanm pou yo brase lide sou kesyon sa yo:

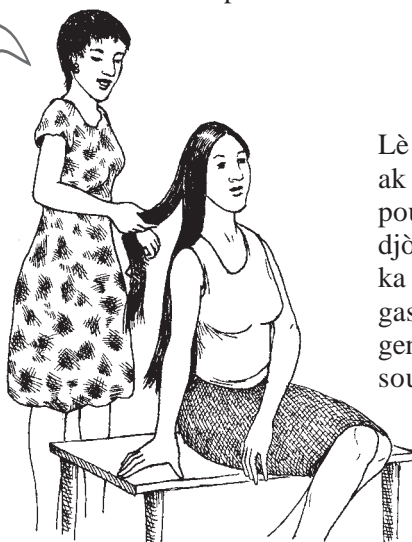
- kijan pou moun sèvi ak kapòt pou yo fè prevansyon MST ak VIH/SIDA epi ki jan pou moun chache laswenyay pou MST, lè sa nesèsè.
- metòd planin familyal yo, ki kote n ap jwenn yo, kijan pou n sèvi avè yo.
- kijan pou n chwazi yon kliyan epi kijan pou n evite sitiyasyon ki gen danje.
- kijan pou youn pote kole ak lòt, lè yon kliyan ap fòse youn nan nou fè sa l pa vle fè.
- kijan pou n chwazi ki valè tan n ap pase ak kliyan yo.

Òganize nou pou n jwenn plis sekirite. Lè travayèz seksyèl ap travay ansanm, lè youn ap pote kole ak lòt, yo gen mwens chans pou yo sibi vyolans anba pat kliyan, lapolis oubyen “tyoul” (koutye-travayè seksyèl). Se pou n mete ansanm ak lòt travayèz seksyèl pou n wè ki jan youn ka sipòte epi pwoteje lòt.

Aprann metye. Nou ka travay ansanm pou n met yon pwogram alfabetizasyon sou pye oubyen nenpòt lòt sant k ap aprann nou sèvi ak 10 dwèt nou. Pafwa, nou gen dwa jwenn travayèz seksyèl ki ka aprann tokay yo metye. Oubyen tou, nou ka jwenn yon kout men nan men kèk kamarad nan kominote a ki aksepte ban n leson.

M di misye: “San kapòt, anyen menm”. Kounye a, ak ti kòb m ap fè nan fè cheve a, m ap toujou di “Non” e m ap toujou ka peye lwaye ansanm ak tout bòdwo m gen pou m peye.

Lè youn travayèz seksyèl konn sèvi ak 10 dwèt li, l ap ka debwouye l pou l fè ti monnen nan kèk lòt djòb. Konsa, l ap gen lòt bagay li ka fè mete sou aktivite kouche ak gason pou lajan an. Epi, si l santi gen danje, li gen dwa refize monte sou kabann ak yon nèg.

Monte yon ti kès kredi ansanm pou n ka jwenn ti kòb prete, lè n nan bezwen. Yon gwoup travayèz seksyèl Naywobi (nan peyi Kenya) te mete lajan ansanm pou yo fè yon ti kès kote manm gwoup la ka jwenn lajan prete. Anpil ladan yo sèvi ak kòb sa a pou yo peye lekòl pitit yo. Gen lòt gwoup ki fè menm jan an pou yo ka jwenn kòb pou yo fè komès. Kon sa, yo jwenn yon lòt mwayen pou yo fè ti kòb, mete sou aktivite kouche ak gason an.

Anpil gwoup travayèz seksyèl ap eseye goumen pou yo chanje tout bagay ki ba yo move repitasyon. Parezanp, nan Kalaba, nan peyi Nijerya, gen yon asosyasyon travayèz seksyèl ki anpeche manm li yo goumen nan lari oubyen nan kafe kote y ap travay la. Yon lòt bò, asosyasyon sa a entèdi manm li yo di betiz epi li pa pèmèt yo mete ankenn rad kale kò ki ka deranje moun nan kominote a. Ak jefò y ap fè pou yo chanje tout bagay ki konn fè moun kritike yo, travayèz seksyèl sa yo espere tout moun ap kòmanse konprann yon travayèz seksyèl se yon fanm k ap redi travay pou l pa mouri grangou.

Kominote a ka bay kout men tou

Moun k ap viv nan kominote a gen dwa ede travayèz seksyèl òganize yo pou yo ka jwenn plis sekirite nan travay yo. Nou gen dwa, paregzanp:

- goumen pou fòse Chanm Sena ak Chanm Depite vote lwa ki anpeche malandren eksplwate travayèz seksyèl. Pami malandren ki merite pinisyon yo, nou ka jwenn mèt kafe, tyoul travayèz seksyèl, polisye, kliyan medam yo ak dilè dwòg.
- fè presyon pou lapolis ka sispann maspinen travayèz seksyèl.
- goumen pou n jwenn lwa ki ankouraje kliyan yo sèvi ak kapòt.

Paregzanp, Ministè Sante Piblik peyi Tayland egzije tout travayèz seksyèl sèvi ak kapòt. Si yo pa respekte desizyon Ministè a, Leta gen dwa fèmen kafe a oubyen fè kafe a peye yon amand. Ak yon desizyon kon sa, travayèz seksyèl yo jwenn mwayen pou yo fè presyon sou kliyan yo pou fòse yo sèvi ak kapòt. Rezilta: kit se travayèz seksyèl, kit se kliyan, kit se madanm kliyan, yo tout jwenn pwoteksyon.

Nou ka goumen tou pou n anpeche paran vann pitit fi yo epi pou n anpeche malpouwont fòse jenn ti demwazèl tounen travayèz seksyèl:

- Eksplike manman ak papa pitit nan ki lòbèy y ap mete pitit fi yo ladan l, lè yo lage l bay yon malandren ki, swadizan, ap mennen travay nan peyi etranje.
- Se pou n ede timoun ki sove kite lakay yo. Nou dwe ba yo travay. Nou dwe ba yo konkou moral. Nou dwe ba yo kote pou yo rete. Si n ede yo, ankenn malandren p ap ka fòse yo kouche ak gason pou lajan.

Travayè sante, 2 mo silvoulè!

Nou ka chanje lavi yon travayèz seksyèl, si n fè tout sa n ka fè pou n ede l, lè l bezwen laswenyay:

- Trete travayèz seksyèl yo ak menm respè n abitye trete lòt medam yo.
- Aprann depiste epi trete MST. Ale nan chapit sila a ki detaye “ Maladi Seksyèlman Transmisib ak Lòt Enfeksyon nan Pati Entim ”, paj 261.
- Chache konnen ki medikaman k ap pèmèt travayèz seksyèl la jwenn tretman ki pi modèn epi ki pa koute twò chè. Se pou n fè yon jan pou n toujou gen medikaman sa yo.
- Fè jefò pou n toujou jwenn yon bon valè kapòt gratis oubyen bon mache pou kominote kote n ap travay la. Mete yo nan Sant Sante, nan boutik, nan restoran, nan kafe. Fòk medam yo ka jwenn kapòt tou nan men animatè teren yo.
- Fè tout sa k posib pou travayèz seksyèl yo ka jwenn swen sante. Pami swen sante sa yo, fòk gen planin familyal, avòtman ak tretman gratis oubyen bon mache pou pwoblèm MST ak pwoblèm dwòg.